

Obsah

Předmluva	7
1 Základy a východiska	10
2 Volný čas a vývoj jeho chápání	15
2.1 Východiska a přístupy	15
2.2 Problematika volného času v 19. a 20. století	16
2.2.1 Rozvoj volného času dětí a mládeže v 19. a na začátku 20. století	16
2.2.2 Vývoj chápání volného času v 2. polovině 20. století	21
2.2.3 Výsledky, rozpory a paradoxy posledních desetiletí	22
2.2.4 Hodnocení současné situace	26
3 Východiska a tendence vývoje volnočasových aktivit dětí a mládeže	29
3.1 Volný čas jako systém	29
3.2 Rozvoj systému volného času v současnosti	31
3.2.1 Volný čas se rozšiřuje a demokratizuje	31
3.2.2 Otevřený systém výchovného zhodnocování volného času	33
3.2.3 Volnočasové aktivity a jejich účastníci se individualizují	40
3.2.4 Volnočasové aktivity se uskutečňují v časové a prostorové dimenzi	42
4 Vědecká reflexe problematiky volného času	45
4.1 Věda o volném čase a pedagogika volného času	45
4.2 Pedagogika volného času, její úloha, struktura a propojenost s dalšími vědními obory	48
4.2.1 Hlavní dimenze zkoumání volného času	49
4.2.2 Dimenze pedagogická – pedagogika volného času	51
4.2.3 Členění pedagogiky volného času	52
4.2.4 Souvislosti s dalšími, příbuznými obory vědy a praxe	52
4.3 Předpoklady a podmínky rozvoje pedagogiky volného času	56
4.4 Tři terminologické přístupy k pedagogice volného času	59
4.4.1 Výchova mimotřídní, mimoškolní, mimovyučovací	60
4.4.2 Výchova ve volném čase, prostřednictvím aktivit volného času a k volnému času	61
4.4.3 Výchova formální, informální, neformální	62
4.5 Výchovné zhodnocování volného času	64
5 Účastníci volnočasových aktivit	70
5.1 Pojem „účastník volnočasových aktivit“	70
5.2 Děti a mladí lidé jako účastníci volnočasových aktivit	70
5.2.1 Diferenciace	70
5.2.2 Volnočasové chování naší současné mladé generace	74
5.2.3 Volnočasové aktivity mládeže v Evropě	75

5.3 Dospělí vedoucí volnočasových aktivit dětí a mládeže	76
5.3.1 Různé kategorie dospělých aktérů ve volnočasových aktivitách dětí a mládeže	76
5.3.2 Pojem „animátor“	80
5.3.3 Současné uplatnění animátora v některých evropských zemích	84
5.3.4 Příprava, vzdělávání a výchova pedagogů volného času	88
5.4 Faktory ovlivňující výchovné působení ve volném čase	92
6 Prostředí a zařízení, kde se volný čas zhodnocuje	98
6.1 Podmíněnost rozvoje volnočasových aktivit	98
6.2 Příroda a sociální prostor	100
6.3 Zařízení pro volný čas dětí a mládeže	103
6.3.1 Hřiště	106
6.3.2 Domy dětí a mládeže – střediska volného času	107
6.3.3 Další zařízení, sdružení a aktivity	111
6.3.4 Internacionalizace zájmových aktivit	114
7 Medializace volnočasového prostoru	116
7.1 Východiska	116
7.2 Stručný pohled na minulost a současný stav	117
7.2.1 Vývoj veřejných komunikačních prostředků pro děti a mládež	117
7.2.2 Média – součást života dětí a mládeže	124
7.3 Mezinárodní mediální aktivity, struktury a jejich výhled	130
7.4 Mediální výchova	133
8 Nové směry a výhledy	137
8.1 Co je globalizace?	137
8.2 Vlivy globalizace na život a výchovu člověka	138
8.3 Volný čas dětí a mládeže v podmínkách globalizace	140
8.4 Tradiční a nová řešení	144
8.4.1 Tradiční aktivity a nové inspirace	144
8.4.2 K charakteristice současného stavu	147
8.4.3 Soubory požadavků a programy volnočasových aktivit	149
8.4.4 Nové formy zhodnocování volného času orientované na zážitek	152
9 Výsledky historického vývoje jako předpoklad dalšího rozvoje volnočasových aktivit	158
Použitá literatura	162